

## ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

**Σώματα Εν Κινήσει στην Ελληνική και Ρωμαϊκή Λογοτεχνία**

**Τρίτη, 31 Μαρτίου 2026, 16.00-20.30**

**Πανεπιστήμιο Κρήτης, Φιλοσοφική Σχολή, Αίθουσα 9 (με τη δυνατότητα**

**διαδικτυακής παρακολούθησης)**

**Διοργάνωση: Λουκία Αθανασάκη, Γεωργία Τσούνη**

### **Αθηνά Καβουλάκη**

**Η ποίηση ως κινητήρια διαδικασία κι εμπειρία: υπό την έποψη ορισμένων  
πρώιμων αρχαιοελληνικών πηγών**

Η ανακοίνωσή μου επικεντρώνεται σε εμβληματικά κείμενα (επικά και τραγικά) που παρουσιάζουν την ποιητική σύνθεση ως μια δυναμική διαδικασία, άρρηκτα συνδεδεμένη με την κίνηση ή καλύτερα τη συν/μετα-κίνηση. Θα ήθελα να επικεντρωθώ στην περίφημη ωδή του Ευριπίδη στον *Ηρακλή* (673-700) όπου ο χορός [ή ο Ευριπίδης;] αναλογίζεται αυτοαναφορικά τη δράση του και να διερευνήσω αυτή τη χορική προοπτική σε σχέση με την επική προοπτική του επικού τραγουδιστή (όπως αποτυπώνεται ιδιαίτερα σε σχετικές σκηνές στην *Οδύσσεια*). Λαμβάνοντας υπόψη τη γλώσσα και την εικονοποιία που σχετίζονται με την ποιητική σύνθεση και δράση, θα ήθελα να επανεξετάσω και να σχολιάσω τα σχετικά αποσπάσματα και να επαναπροσεγγίσω το πώς φαίνεται να συλλαμβάνεται η ποιητική δραστηριότητα στην πρώιμη ελληνική παράδοση (επική και τραγική) και, πιο συγκεκριμένα, να αναδείξω ορισμένες πτυχές κίνησης και μετακίνησης που φαίνεται να είναι ριζωμένες σε αυτή τη δραστηριότητα, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή σε πρώιμες ελληνικές πηγές (αρχαϊκές και κλασικές).

### **Λουκία Αθανασάκη**

**Η τέχνη του Πινδάρου: ένας κόσμος σε κίνηση**

Ο Πίνδαρος δεν έχανε ευκαιρία να μιλήσει για την τέχνη του και δεν δίσταζε να χρησιμοποιήσει τολμηρές μεταφορές για να περιγράψει τις πολυποίκιλες πτυχές του έργου του. Συχνά αναφέρεται στις συνθέσεις του ως βέλη και στην ποιητική δημιουργία ως τόξο, άλλες φορές συλλαμβάνει την ποιητική δημιουργία ως άρμα. Σε μια άλλη τολμηρή μεταφορά για την ποιητική δημιουργία αποτυπώνει τη Μούσα να συναρμόζει κοράλλια που βρήκε στα βάθη της θάλασσας με χρυσό και ελεφαντόδοντο. Άλλες φορές πάλι εστιάζει στην παράσταση των συνθέσεών του σε εξέλιξη με τη συμμετοχή

των Χαρίτων και άλλων θεοτήτων. Όλες αυτές οι εκπληκτικές μεταφορές έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: την κίνηση. Χρησιμοποιώ τον όρο «κόσμος» αναφορικά με την πινδαρική τέχνη, επειδή ο Πίνδαρος διευρύνει την παραδοσιακή εικόνα του ποιητή και της Μούσας του, εμπλουτίζοντάς την με πλειάδα θνητών και αθάνατων συντελεστών, με τους οποίους μοιράζεται τη μαγεία της ποιητικής δημιουργίας και πράξης, τη δυναμική των οποίων αποτυπώνει καθώς εξελίσσεται στον χώρο και τον χρόνο. Με αφετηρία επιλεγμένες μεταφορές θα αναδειχτεί το πανόραμα ενός μαγικού και μαγεμένου καλλιτεχνικού κόσμου σε αέναη κίνηση.

**Alyson Melzer**

**δηλώσει ταῦτα μιμητικῶς: Μιμητική κίνηση στη σύνθεση και την υπόθεση στον Διονύσιο Αλικαρνασσεά**

Στην πραγματεία του *Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων*, ο Διονύσιος Αλικαρνασσεύς περιγράφει τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους η έκφραση μπορεί να δημιουργήσει συγκεκριμένες εντυπώσεις, ειδικά όταν η σειρά των λέξεων έχει επιλεγεί με ιδιαίτερη προσοχή στους συνδυασμούς ήχων και στα ρυθμικά μοτίβα. Όπως πολλοί αρχαίοι Έλληνες στοχαστές, θεωρεί και αυτός ότι ο ρυθμός είναι μιμητικός, ικανός να αναπαριστά ορισμένες ιδέες, αισθήσεις, γεγονότα και συναισθήματα μέσω της κίνησης. Θα υποστηρίξω ότι οι περιγραφές του για τον ρυθμό στην πεζογραφία και την ποίηση ανακλούν τις παραδόσεις του μιμητικού χορού, ιδιαίτερα της παντομίμας. Θα επικεντρωθώ σε ένα απόσπασμα από το έργο *Περὶ συνθέσεως ὀνομάτων*, στο οποίο ο Διονύσιος παρουσιάζει την περιγραφή του Σίσυφου στην ραψωδία λ της *Οδύσσειας* ως ένα είδος μιμητικού χορού, με τον τιμωρητικό βράχο να κυλά «μιμητικά» (*δηλώσει... μιμητικῶς*) μέσα από τον ρυθμό των ομηρικών στίχων.

**Karin Schlapbach**

**Το Σώμα του Ποιητή στον Οράτιο: *Ars poetica* 99-118 and *Ωδή* 4.6**

Η παρούσα ανακοίνωση εμπνέεται από τις εμβληματικές μορφές του ποιητή που χορεύει, βαδίζει, μάχεται ή υποδύεται ρόλους, όπως αυτές απαντούν στις *Ωδές* και τις *Επιστολές* του Ορατίου. Αξιοποιώντας πρόσφατες εξελίξεις στη γνωσιακή επιστήμη, προτείνω μια νέα προσέγγιση του τρόπου με τον οποίο το σώμα του ποιητή

αναπαρίσταται στην ορατιανή ποίηση. Παρότι οι «ενσώματες» (enactive) θεωρίες της νόησης έχουν ήδη εφαρμοστεί, σε έναν βαθμό, στη μελέτη της αρχαίας ελληνικής και —λιγότερο— της ρωμαϊκής γραμματείας από την οπτική του αναγνώστη, η παρούσα ανακοίνωση δεν επικεντρώνεται στην αναγνωστική πρόσληψη, αλλά στον ποιητή εν δράσει. Εστιάζοντας αρχικά στο χωρίο *Ars poetica* 99–118 υποστηρίζω ότι το εύπλαστο σώμα του ποιητή συνιστά βασικό μέσο της ποιητικής δημιουργίας (*poemata*, 99) και ότι οι εύστοχες υφολογικές επιλογές καθοδηγούνται από τις σωματικές καταστάσεις και στάσεις του ποιητή (*habitūs*: πρβλ. 109). Θα εξεταστεί το έντονα σωματικό λεξιλόγιο του αποσπάσματος, το οποίο αφορά τον ποιητή όχι λιγότερο από τον ηθοποιό, καθώς και η θεμελιώδης σύνδεση σώματος (εκφράσεις προσώπου, χειρονομίες, κίνηση) και γλώσσας που το διατρέχει. Αν και το *Ars poetica* 99–118 αναφέρεται πρωτίστως στη δραματική ποίηση, το προσεγγίζω ως αφετηρία για μια ευρύτερη διερεύνηση της ιδέας ότι η ποιητική σύνθεση είναι κατεξοχήν ενσώματη διαδικασία, όπως αυτή αναδεικνύεται και στις *Ωδές*. Με άξονα τη μελέτη περίπτωσης της *Ωδής* 4.6, αναλύω πώς το ποίημα, αντιπαραβάλλοντας τα κατορθώματα του Αχιλλέα με εκείνα του Ορατίου, σκιαγραφεί τον ποιητή ως *alter ego* του επικού ήρωα, με ανάλογες αξιώσεις δόξας και υστεροφημίας.

### Γεωργία Τσούνη

#### Σώματα εν Κινήσει στη Στωϊκή Σκέψη: Κιναίσθηση και Κοσμιότητα

Η ανακοίνωση θα παρουσιάσει τις απόψεις των Στωϊκών περί σωματικής κίνησης και θα συζητήσει τη σημασία τους για την κατανόηση ποικίλων αναφορών στη σωματική κίνηση στο ποιητικό έργο του Ορατίου (κυρίως στις *Σάτιρες* και τις *Επιστολές*). Στο πρώτο μισό της παρουσίασης θα επικεντρωθώ στα αποσπάσματα της *Ηθικής Στοιχείωσης* του Στωϊκού Ιεροκλή που αποτελούν τη σημαντικότερη μαρτυρία για το φαινόμενο της «κιναισθησης» (ή «ιδιοδεκτικότητας» σύμφωνα με τον Anthony Long). Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Ιεροκλή, η αίσθηση του κινούμενου σώματος αποτελεί την πιο πρώιμη εκδήλωση της «οικείωσης» προς τον εαυτό μας και τον κόσμο που μας περιβάλλει. Ενώ ο Ιεροκλής δίνει έμφαση στον «ασυνείδητο» συντονισμό των κινήσεων μας ως ένδειξη της πρόνοιας που ασκεί η φύση προς τα ζώα και τους ανθρώπους, στο δεύτερο μισό της παρουσίασης θα αναφερθώ σε «κανονιστικές» πτυχές της στωϊκής θεωρίας και στη σωματική κίνηση που χαρακτηρίζει τον Στωϊκό σοφό σε αντίθεση προς τους μη σοφούς. Οι στωϊκές πηγές αναφέρουν πως ο σοφός

διαθέτει βέβαιη γνώση των πρεπουσών κινήσεων (*επιστήμη κινήσεων πρεπουσών*). Η στωϊκή θεωρία περί του πρέποντος (*decorum*) αντανakλάται και στο πρώτο βιβλίο του *De Officiis* του Κικέρωνα, όπου το πρέπον εμφανίζεται ως μια έννοια που ενώνει τη σωματική κίνηση και την αισθητική στο πεδίο της λογοτεχνίας. Η παρουσίαση θα ολοκληρωθεί με κάποιες αναφορές στη σύνδεση μεταξύ σωματικής κίνησης και ποιητικής δημιουργίας στον Οράτιο υπό το πρίσμα των Στωικών απόψεων.